

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Історико-філософський факультет

Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
_____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

для студентів

спеціальності 231 Соціальна робота

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітніх програм 231.00.01 Соціальна робота

231.00.02 Соціальна педагогіка

231.00.04. Соціальна адвокація

Київ 2020

Розробник:

Тарасенко Ольга Олексіївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України

Викладач

Тарасенко Ольга Олексіївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України

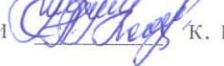
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України

Протокол № 6 від 21 січня 2020 р.

Завідувач кафедри д.і.н., професор О.О. Салата

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 231.00.01 Соціальна робота

«21» 01 2020 р.

Гарант освітньої програми к. п. н., доцент, директор Інституту людини Клішевич Н.А.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 231.00.02 Соціальна педагогіка

«21» 01 2020 р.

Гарант освітньої програми к. п. н., професор Веретенко Т.Г.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 231.00.04 Соціальна адвокація

«21» 01 2020 р.

Гарант освітньої програми к. п. н., доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Лях Т.А.

Робочу програму перевірено «___» ___ 20___ р.

Заступник декана Історико-філософського факультету з науково-методичної та навчальної роботи (Завадський В.М.)

Пролонговано:

на 20___/20___ н.р. _____ (ПІБ), «___» ___ 20___ р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ)

Пролонговано:

на 20___/20___ н.р. _____ (ПІБ), «___» ___ 20___ р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ)

Пролонговано:

на 20___/20___ н.р. _____ (ПІБ), «___» ___ 20___ р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ)

Пролонговано:

на 20___/20___ н.р. _____ (ПІБ), «___» ___ 20___ р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ)

© Тарасенко О.О., 2020 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна (СП)
<i>«Українські студії»</i>		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6/180	
Курс	1	1
Семестр	2	2
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	6	6
Обсяг годин, у тому числі:	180	
Аудиторні	70	16
Модульний контроль	10	-
Семестровий контроль	30	30
Самостійна робота	70	
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен
<i>Змістовий модуль «Історія української культури»</i>		
Курс	1	1
Семестр	2	2
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	4
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, у тому числі:	120	
Аудиторні	42	16
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	15	-
Самостійна робота	55	104
Форма семестрового контролю	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: ознайомлення студентів із сутністю історико-культурних процесів в Україні. Дисципліна спрямована на формування наступних загальних і спеціальних компетентностей освітніх програм підготовки:

Для освітньої програми 231.00.01 Соціальна робота

Загальна компетентність (ЗК 1). Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. **Загальна компетентність (ЗК 7).** Здатність спілкуватися державною

мовою як усно, так і письмово. **Загальна компетентність (ЗК 10).** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК 16). Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи

Результати навчання за дисципліною. Програмні результати навчання з дисципліни: Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань (**ПРН 2**). Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми (**ПР 4**).

Навчальні результати: сформувати у студентів цілісне розуміння історико–культурних процесів, що відбувалися на українській землі; виробити вміння оцінювати та узагальнювати історико-культурні явища, розуміти місце історії і культури країни у всесвітньому цивілізаційному історико-культурному процесі.

Для освітньої програми 231.00.02 Соціальна педагогіка

Загальна компетентність (ЗК 2) Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Загальна компетентність (ЗК 4) Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Загальна компетентність (ЗК 7) Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. **Загальна компетентність (ЗК 9)** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Результати навчання за дисципліною. Програмні результати навчання з дисципліни: Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв’язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між соціальними подіями та явищами (**ПРН 1**). Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань (**ПРН 2**). Ідентифікувати, формулювати і розв’язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід (**ПРН 3**).

Навчальні результати: сформувати у студентів цілісне розуміння історико–культурних процесів, що відбувалися на українській землі; виробити вміння оцінювати та узагальнювати історико-культурні явища, розуміти місце історії і культури країни у всесвітньому цивілізаційному історико-культурному процесі.

Для освітньої програми 231.00.04 Соціальна адвокація

Загальна компетентність (ЗК1) Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. **Загальна компетентність (ЗК 6)** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. **Загальна компетентність (ЗК 7)** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК 1) Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного). **Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК 16)** Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

Результати навчання за дисципліною. Програмні результати навчання з дисципліни: Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань (**ПРН 2**). Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід (**ПРН 3**). Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми (**ПРН 4**). Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень (**ПРН 21**).

Навчальні результати: сформувати у студентів цілісне розуміння історико-культурних процесів, що відбувалися на українській землі; виробити вміння оцінювати та узагальнювати історико-культурні явища, розуміти місце історії і культури країни у всесвітньому цивілізаційному історико-культурному процесі.

Курс «Українські студії: Історія української культури» є змістовим модулем навчальної дисципліни «Українські студії» і має спільний іспит із курсом «Українські студії: Культура усного і писемного мовлення (українська)».

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1 ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ У ДАВНІЙ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ ПЕРІОДИ /HISTORIC AND CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN ANCIENT AND MEDIEVAL PERIODS ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР УКРАЇНИ /CIVILIZATIONAL DEMENSION OF UKRAINE							
Тема 1. Україна: цивілізаційний вимір / Ukraine: civilizational dimension	7	2	-				5
Тема 2. Давня історія України / Ancient History of Ukraine	9	2	2				5
Тема 3. Середньовічна історія України / Medieval History of Ukraine	9	2	2				5
Тема 4. Українська культура: сутність і витоки. Культура України-Русі доби високого середньовіччя (кінець X – перша половина XIII ст.) / Ukrainian Culture: Nature and Origins. Culture of Ukraine-Rus' in the time of High Middle Ages (the end of the X – the first half of the XIII centuries)	9	2	2				5
<i>Модульний контроль</i>	2	2					
<i>Разом:</i>	36	8	8				20
Змістовий модуль 2 ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ ПІЗНЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА РАННЬО НОВОГО ЧАСУ / HISTORIC AND CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN THE LATE MIDDLE AGES AND EARLY MODERN PERIOD							

Тема 5. Ранньомодерна історія України / Early Modern History of Ukraine	14	2	2				5
Тема 6. Українська культура пізнього середньовіччя (друга половина XIII-XVI ст.) та ранньомодерного часу (XVII-XVIII ст.) / Ukrainian culture of Late Middle Ages (the second half of the XIII - the XVI centuries) and Early Modern History (XVII - XVIII centuries)	16	4	2				10
<i>Модульний контроль</i>	2	2					
<i>Разом</i>	32	6	4	-	-		15
Змістовий модуль 3 ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ НОВОГО ТА НОВІТНЬОГО ЧАСУ / HISTORIC AND CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN MODERN AND CONTEMPORARY PERIOD УКРАЇНЦІ. ТРАДИЦІЙНА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА / UKRAINIANS. TRADITIONAL UKRAINIAN CULTURE							
Тема 7. Нова історія України / Modern History of Ukraine	9	2	2				5
Тема 8. Українська культура нового часу /Ukrainian culture of Modern History	9	2	2				5
Тема 9. Новітня історія та культура України /Contemporary History and Culture of Ukraine	9	2	2				5
Тема 10. Українці. Традиційна українська культура /Ukrainians. Traditional Ukrainian Culture	11	2	4				5
<i>Модульний контроль</i>	4	4					
<i>Разом</i>	42	8	10	-	-	-	20
<i>Підготовка та проходження контрольних заходів (іспит)</i>	15						
Усього	120	22	20	-	-	-	55

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1 КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ У ДАВНІЙ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ ПЕРІОДИ / CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN ANCIENT AND MEDIEVAL PERIODS							
Тема 1. Українська культура: сутність і витоки. Культура України-Русі доби високого середньовіччя (кінець X – перша половина XIII ст.) / Ukrainian Culture: Nature and Origins. Culture of Ukraine-Rus' in the time of High Middle Ages (the end of the X – the first half of the XIII centuries)	4	2	2				26
<i>Разом:</i>	30	2	2				26
Змістовий модуль 2 КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ ПІЗНЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА РАННЬО НОВОГО ЧАСУ / CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN THE LATE MIDDLE AGES AND EARLY MODERN PERIOD							
Тема 2. Українська культура пізнього середньовіччя (друга половина XIII-XVI ст.) та ранньомодерного часу (XVII-XVIII ст.) / Ukrainian culture of Late Middle Ages (the second half of the XIII - the XVI centuries) and Early Modern History (XVII - XVIII centuries)	4	2	2				26
<i>Разом</i>	30	2	2				26
Змістовий модуль 3 КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ НОВОГО ЧАСУ / CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN MODERN PERIOD							

Тема 3. Українська культура нового часу /Ukrainian culture of Modern History	4	2	2				26
<i>Разом</i>	30	2	2				26
<p>Змістовий модуль 4</p> <p>КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ НОВІТНЬОГО ЧАСУ. УКРАЇНЦІ. ТРАДИЦІЙНА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА / CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN CONTEMPORARY PERIOD. UKRAINIANS. TRADITIONAL UKRAINIAN CULTURE</p>							
Тема 4. Культура України Новітнього часу / Contemporary Culture of Ukraine. Українці. Традиційна українська культура / Ukrainians. Traditional Ukrainian Culture.	4	2	2				26
<i>Разом</i>	30	2	2				26
<i>Підготовка та проходження контрольних заходів (іспит)</i>	15						
<i>Усього</i>	120	8	8				104
<i>Разом:</i>	120						

5. Програма навчальної дисципліни для денної форми навчання

Змістовий модуль 1

ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ У ДАВНІЙ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ ПЕРІОДИ. ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР УКРАЇНИ / HISTORIC AND CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN ANCIENT AND MEDIEVAL PERIODS. CIVILIZATIONAL DEMENSION OF UKRAINE

Тема 1. Україна: цивілізаційний вимір

Лекція 1. Україна: цивілізаційний вимір

Мета, завдання курсу, література. Україна в контексті цивілізаційного розвитку.

Україна у сфері історико-цивілізаційних процесів Європи і світу. Проблеми цивілізаційної визначеності сучасної України.

Основні поняття теми: цивілізація, глобальна цивілізація, світова цивілізація, локальна цивілізація, порубіжна цивілізація, менталітет, архетип, макрохристиянський світ, православно-східнослов'янська цивілізація, західно-православна субцивілізація, індустріальна цивілізація, історико-цивілізаційний процес.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 3; 23; 25; 46; 63; 68; 81; 82; 85; III: 3; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 1. Ukraine: civilizational dimension

Lecture 1. Ukraine: civilizational dimension

Purpose and objectives of the course, literature. Ukraine in the context of civilization development.

Ukraine in the sphere of historical and civilizational processes of Europe and the World. Problems of civilizational certainty of Contemporary Ukraine.

The basic concepts of the theme: Ukraine, civilization, global civilization, world civilization, local civilization, marginal civilization, mentality, archetype, Ukrainian archetype, equality, freedom, individuality, cordocentrism, Ukrainian dream, Macro-Christian world, Orthodox-Eastern Slavic civilization, Western Orthodox sub-civilization, industrial civilization, historical and civilizational process.

Тема 2. Давня історія України

Лекція 2. Давня історія України

Кам'яна доба. Початок доби металів. Перші кочівники Північного Причорномор'я. Кімерійці. Скіфи. Сармати. Антична цивілізація в Північному Причорномор'ї. Давні слов'яни.

Основні поняття теми: первісне суспільство; аграрне суспільство; палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт, бронзовий вік; ранній залізний вік; номадизм; грецька колонізація; кіммерійці, скіфи, сармати; етногенез слов'ян; Велике переселення народів.

[I: 1; 2; 4; II: 13; ;14; 32; 25; 43; 39; 43; 58; 59; 65; 67; 93].

Theme 2. Ancient History of Ukraine

Lecture 2. Ancient History of Ukraine

Stone Age. The beginning of the Age of metals. The first nomads of the Northern Black Sea Coast. Cimmerians. Scythians. Sarmatians. Ancient Greek civilization in the Northern Black Sea coast. Ancient Slavs.

The basic concepts of the theme: primitive society; agrarian society; Paleolithic, Mesolithic, Neolithic, Eneolit, and Bronze Age; Early Iron Age; Nomadism; Cimmerians. Scythians. Sarmatians; Greek colonization; Ethnogeny of Slavs; Great Migrations.

Семінарське заняття 1. Давня історія України. Seminar 1. Ancient History of Ukraine.

Тема 3. Середньовічна історія України

Лекція 3. Середньовічна історія України

Східні слов'яни у ранньому середньовіччі. Київська Русь.

Монгольська навала та її значення в українській історії.

Українські землі у складі Литви та Польщі:

- 1) *Литовська колонізація українських земель: утворення Литовсько-Руського князівства.*
- 2) *Польська експансія на українські землі наприкінці XIV - в середині XVI ст.*
- 3) *Оцінки Люблінської та Берестейської уній.*
- 4) *Кримське ханство, його експансія на українські землі.*

Основні поняття теми: державність; удільне князівство; удільна роздробленість; середньовічне суспільство.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 4; 5; 11; 25; 35; 60; 66; 81; 82; 96; III: 3; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 3. Medieval History of Ukraine

Lecture 3. Medieval History of Ukraine

Eastern Slavs in the Eearly Middle Ages. Kyivan Rus`.

Mongol invasion and its role in Ukrainian history.

Ukrainian lands as part of the Grand Duchy of Lithuania and Polish Kingdom:

- 1) *Lithuanian colonization of Ukrainian lands: the formation of the Lithuanian-Russian principality.*
- 2) *Polish expansion into Ukrainian lands at the end of the XIV - in the middle of the XVI century.*

3) *Estimates of Lublin and Brest Union.*

4) *Crimean Khanate, its expansion into Ukrainian lands.*

The basic concepts of the theme: statehood; independent principality; feudal disunity; medieval society.

Семінарське заняття 2. Середньовічна історія України. Seminar 2. Medieval History of Ukraine.

Тема 4. Українська культура: сутність і витоки. Культура України-Русі доби високого середньовіччя (кінець X – перша половина XIII ст.)

Лекція 4. Українська культура: сутність і витоки. Культура України-Русі доби високого середньовіччя (кінець X – перша половина XIII ст.)

Культура: визначення, види й форми. Джерела і складові. Періодизація розвитку.

Матеріальна і духовна культура східних слов'ян. Релігійні вірування східних слов'ян.

Культурне значення християнізації Русі.

Писемність і літературна традиція. Освіта та наукові знання.

Мистецтво Київської Русі: архітектура, образотворче мистецтво, декоративно-ужиткове мистецтво, музика.

Основні поняття теми: культура, матеріальна і духовна культура; елітарна і масова культура; історико-культурний феномен; ментальність; цивілізація; мистецтво; художній стиль; культурна епоха; історико-культурний процес; культурний ландшафт; джерела історії культури; періодизація історії української культури; міфологія і релігія давніх слов'ян, християнізація; двовір'я; типи культури: сакральна, світська, міська, сільська, елітарна, масова; освіта; книжність; література, архітектура, образотворче мистецтво, музика.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 3; 23; 25; 46; 63; 68; 81; 82; 95; III: 3; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 4. Ukrainian Culture: Nature and Origins. Culture of Ukraine-Rus' in the time of High Middle Ages (the end of the X – the first half of the XIII centuries)

Lecture 4. Ukrainian Culture: Nature and Origins. Culture of Ukraine-Rus' in the time of High Middle Ages (the end of the X – the first half of the XIII centuries)

Culture: definition, types and forms. Sources and components of Ukrainian culture. The periodization of Ukrainian culture.

Material and spiritual culture of the Eastern Slavs. The religious beliefs of the Eastern Slavs.

Cultural significance of christianization of Rus'.

Writing and literary tradition. Education and scientific knowledge.

The art of Kyivan Rus': architecture, arts and crafts, music.

The basic concepts of the theme: culture, material and spiritual culture, elite and mass culture, historic and cultural phenomenon, mentality; civilization, art, artistic style, cultural epoch, historic and cultural process, cultural landscape, sources of cultural history, periodization of the history of Ukrainian culture, mythology and religion of ancient Slavs; religious beliefs; mythology; Christianization; dual faith; types of culture: sacred, secular, urban, rural, elite, mass; education; bookishness; literature, architecture, art, music.

Семінарське заняття 3. Культура середньовічної України-Русі. Seminar 3. Culture of Medieval Ukraine-Rus'.

Змістовий модуль 2

ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ ПІЗНЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА РАННЬО НОВОГО ЧАСУ / HISTORIC AND CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN THE LATE MIDDLE AGES AND EARLY MODERN PERIOD

Тема 5. Ранньонова історія України

Лекція 5. Ранньонова історія України

Феномен українського козацтва: генезис, характерні риси та особливості. Запорозька Січ.

Козацько-селянські повстання наприкінці XVI - початку XVII ст. Козацтво як впливовий чинник міжнародного життя.

Українська національна революція: причини, характер, періодизація, наслідки.

Утворення Української гетьманської держави.

Доба Руїни в українській історії: причини та наслідки

Гетьманування Івана Мазепи. Причини поразки, спадщина Івана Мазепи.

Значення української козацької державності – Гетьманщини.

Колоніальна політика Російської імперії щодо України у XVIII ст. Входження Північного Причорномор'я та Криму до Російської імперії.

Правобережна та Західна Україна під владою Речі Посполитої у XVIII ст. Причини і наслідки Гайдамаччини, Коліївщини та опришківського руху на Правобережній Україні. Три поділи Польщі і входження Правобережної України до Російської імперії

Основні поняття теми: козак, козацтво; Запорозька Січ; національно-визвольний рух; сотенно-полковий устрій; гетьман; старшина; рада; полонізація; русифікація; Українська національна революція; Українська гетьманська держава; доба Руїни, гайдамаччина; Коліївщина; опришківський рух.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 3; 10; 25; 41; 42; 57; 60; 64; 69; 70; 72; 73; 86; 91; 94; 96; III: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 5. Early Modern History of Ukraine

Lecture 5. Early Modern History of Ukraine

The phenomenon of Ukrainian Cossacks: genesis, characteristics and features. Zaporozhian Sich. Cossack-peasant uprisings at the end of the XVI – at the beginning of the XVII century. Cossacks as an influential factor in the international life.

The Ukrainian National Revolution: causes, nature, periodization, consequences.

The formation of the Ukrainian Hetman state.

The Ruins period in the Ukrainian history: causes and consequences

Hetman Ivan Mazepa. Causes of defeat. Ivan Mazepa`s heritage.

The value of the Ukrainian Cossack state - Hetmanate.

The colonial policy of the Russian Empire towards Ukraine in the XVIII century. The accession of Novorossiiia and the Crimea.

The Right-Bank Ukraine and Western Ukraine in the XVIII century. Causes and consequences of Haydamakchina, Koliivshchyna and the movement of Opryshky on the Right Bank of Ukraine. Three Divisions of Poland and the accession of the Right-Bank Ukraine to the Russian Empire.

The basic concepts of the theme: Cossack, Cossackdom; Zaporozhian Sich; national liberation movement; hundred-regimental system; hetman; starshyna; council; polonization; Russification; Ukrainian national revolution; the Ukrainian Hetman state; Ruins period, Haydamachyna; Koliivshchyna; opryshki movement.

Семінарське заняття 4. Ранньомодерна історія України. Seminar 4. Early Modern History of Ukraine.

Теми 6-7. Українська культура пізнього середньовіччя (друга половина XIII-XVI ст.) та раннього нового часу (XVII-XVIII ст.)

Лекції 6-7. Українська культура пізнього середньовіччя (друга половина XIII-XVI ст.) та раннього нового часу (XVII-XVIII ст.)

Загальна характеристика розвитку української культури пізнього середньовіччя.

Розвиток науки й освіти, книжкової справи і літератури, архітектури, образотворчого мистецтва, іконопису.

Культурне піднесення в Україні XVI-XVIII ст.

Релігійна ситуація в Україні. Берестейська церковна унія. Братства.

Книгодрукування і література. Полемічна література. Освіта. Українська освіта у європейському та російському контексті. Наука. Розвиток мистецтва: архітектура, образотворче мистецтво, музика, театр.

Розвиток психологічних знань на українських землях у XVII-XVIII ст.

Основні поняття теми: занепад візантійської цивілізації; зростання західноєвропейського культурного впливу на Україну-Русь; реформаційний і контрреформаційний рухи; братства; готичне мистецтво; Ренесанс (Відродження); гуманізм. Бароко, Просвітництво, Києво-Могилянська академія.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 2; 15; 16; 17; 18; 21; 24; 25; 29; 44; 48; 50; 52; 74; 83; 85; 89; 95; 96; III: 1; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Themes 6-7. Ukrainian culture of Late Middle Ages (the second half of the XIII - the XVI centuries) and Early Modern History (XVII - XVIII centuries)

Lectures 6-7. Ukrainian culture of Late Middle Ages (the second half of the XIII - the XVI centuries) and Early Modern History (XVII - XVIII centuries)

General characteristics of development of Ukrainian culture of the Late Middle Ages.

The development of science and education, book publishing and literature, architecture and fine arts, iconography.

Cultural development in Ukraine in the XVI-XVIII centuries.

The religious situation in Ukraine. Brest Church Union. Brotherhoods.

Book printing and literature. Polemical literature. Education. Ukrainian education in the European and Russian context. Science. The development of architecture, fine arts, music, theater.

The development of psychological knowledge in the Ukrainian lands in XVII-XVIII centuries.

The basic concepts of the theme: the decay of the Byzantine civilization; the growth of the Western cultural influence in Ukraine-Rus'; the Reformation and Counter-Reformation movement; brotherhoods; Gothic art; The Renaissance (Revival); Humanism. Baroque, Enlightenment, Kyiv-Mohyla Academy.

Семінарське заняття 5. Українська культура раннього нового часу (XVII-XVIII ст.). Seminar 5. Ukrainian culture of Early Modern History (XVII-XVIII centuries).

Змістовий модуль 3

ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ НОВОГО ТА НОВІТНЬОГО ЧАСУ. УКРАЇНЦІ. ТРАДИЦІЙНА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА / HISTORIC AND CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN MODERN AND CONTEMPORARY PERIOD. UKRAINIANS. TRADITIONAL UKRAINIAN CULTURE

Тема 8. Нова історія України

Лекція 8. Нова історія України

Українські землі у складі Російської імперії у першій половині XIX ст.: соціально-економічний розвиток.

Суспільні рухи на українських землях першої половини XIX ст.

Українське національне відродження. Кирило-Мефодіївське братство.

Західноукраїнські землі у XIX ст. під владою Австрійської імперії.

Українські землі в модернізаційних процесах Російської імперії другої половини XIX ст.

Суспільні течії та рухи на українських землях другої половини XIX ст.

Соціально-економічний розвиток українських земель у пореформенний період другої половини XIX ст.

Основні поняття теми: національне відродження, українофільство, індустріальне суспільство, громадівський рух, політичні партії, нація, націоналізм, соціалізм, лібералізм, консерватизм.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 2; 12; 25; 27; 37; 38; 45; 49; 55; 62; 65; 67; III: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 8. Modern History of Ukraine

Lecture 8. Modern History of Ukraine

Socio-economic development of Ukrainian lands within the Russian Empire in the first half of the XIX century.

Public movements in Ukraine in the first half of the XIX century.

National Renaissance in Ukraine. Cyril and Methodius Society

Western Ukrainian lands under the authority of the Austrian Empire

Modernization processes in the Russian Empire and Ukraine in the second half of the XIX century.

Social trends and movements of the second half of XIX century. in Ukraine

Socio-economic development of Ukraine in the post-reform period in the second half of the XIX century.

The basic concepts of the theme: national revival, Ukrainophilism, industrial society, gromadivskiy movement, political parties, nation, nationalism, socialism, liberalism, conservatism.

Семінарське заняття 6. Нова історія України. Seminar 6. Modern History of Ukraine

Тема 9. Розвиток української культури Нового часу

Лекція 9. Розвиток української культури Нового часу

Загальна характеристика розвитку культури на українських землях в XIX ст.

Розвиток культури України в першій половині XIX ст.

Розвиток освіти, науки, природничих наук, гуманітарних наук, мовознавства, історіографія.

Розвиток психологічних знань на українських землях в XIX ст.

Розвиток української літератури. І. Котляревський. Харківський гурток. Т. Шевченко - поет.

Діяльність Наукового товариства ім. Шевченка. Постаті: М. Грушевський. М. Драгоманов.

Розвиток мистецтва, театру, музики, архітектури.

Розвиток образотворчого мистецтва. В. Тропінін. В. Штернберг. Шевченко-художник. І. Айвазовський. А. Куїнджі. «Товариство пересувних художніх виставок». І. Рєпін. М. Пимоненко. С. Васильківський.

Діяльність національних культурних організацій і рухів.

Основні поняття теми: національно-культурне відродження; традиціоналізм; класицизм; романтизм; університети; інтелігенція; салонна культура; національно свідомі інтелігенція; громадівський рух; наукові товариства; позитивізм; реалізм.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 2; 3; 12; 25; 27; 37; 38; 40; 45; 49; 55; 62; 65; 67; 75; 76; 77; 78; 79; 80; 84; III: 1; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 9. Ukrainian culture of Modern History

Lecture 9. Ukrainian culture of Modern History

General characteristics of the cultural development of the Ukrainian lands in the XIX century.

The development of education in the first half of the XIX century.

The development of education, science, natural sciences, humanities, linguistics, historiography.

The development of psychological knowledge in the Ukrainian lands in the XIX century.

The development of Ukrainian literature. I. Kotlyarevsky. Kharkov circle. T. Shevchenko - a poet.

The activities of the Scientific Society Shevchenko Figures: M.Hrushevsky, M. Drahomanov.

The development of art, theater, music and architecture.

The development of fine arts. V.Tropinin V. Sternberg. T. Shevchenko-artist. I.Aivazovsky. A. Kuinji "Society of Traveling Art Exhibitions". I.Repin M. Pimonenko. S. Vasytkivsky

The activities of national cultural organizations and movements.

The basic concepts of the theme: national and cultural revival; traditionalism; classicism; romanticism; universities; intellectuals; salon culture; national conscious of intellectuals; gromadivsky movement; scientific societies; positivism; realism.

Семінарське заняття 7. Розвиток української культури у XIX – на початку XX ст.
Seminar 7. The development of the Ukrainian culture in the XIX – at the beginning of the XX centuries.

Тема 10. Новітня історія та культура України

Лекція 10. Новітня історія та культура України

Українська революція 1917-1921 рр.

Україна у 1920-х – 1930-х рр. Україна під час Другої світової війни.

Україна у другій половині XX ст.

Україна в роки незалежності (1991-2018).

Розвиток української культури у першій половині XX ст.

Українська культура у другій половині XX ст.

Культура незалежної України. Українська культура у контексті світової культури.

Розвиток психології у XX ст.

Основні поняття теми: Модернізм; модерн; імпресіонізм; абстрактне мистецтво; футуризм; українізація; «Розстріляне Відродження»; Всеукраїнська академія наук; авангардизм; бойчукісти; «хвильовизм»; соцреалізм; науково-технічна революція; шістдесятництво; конформізм і нонконформізм (андеграунд); наївне мистецтво; постмодернізм; глобалізація; мультикультуралізм.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 2; 12; 25; 26; 37; 38; 45; 65; 67; 84; 87; III: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 10. Contemporary History and Culture of Ukraine

Lecture 10. Contemporary History and Culture of Ukraine

Ukrainian Revolution of 1917-1921.

Ukraine in the 1920s - 1930s. Ukraine during the Second World War.

Ukraine in the second half of the XX century.

Ukraine during the years of Independence (1991-2017).

The development of Ukrainian culture in the first half of the XX century

Ukrainian culture in the second half of the XX century.

Culture of independent Ukraine. Ukrainian culture in the context of world culture.

The development of psychology in the XX century.

The basic concepts of the theme: national democratic revolution; counterrevolution; Bolshevism; military communism; Soviet government; New economic policy; Ukrainization; industrialization; collectivization; totalitarianism; Stalinism; integral nationalism; Sovietization; Nazism; occupation regime; Resistance movement; the systemic crisis of the Soviet regime; dissidentness; system of power relations; privatization; financial and industrial groups; oligarchy; business-political clans; post-industrial society. Modernism; Modern; impressionism; abstract art;

futurism; Ukrainization; "Executed Revival"; All-Ukrainian Academy of Sciences; avant-gardeism; boychukisty; "Hvylovyzm"; Socialist realism; scientific and technological revolution; sixties; conformism and nonconformism (underground); naive art; postmodernism; globalization; multiculturalism.

Семінарське заняття 8. Новітня історія та культура України. Seminar 8. Contemporary History and Culture of Ukraine.

Тема 11. Українці. Традиційна українська культура

Лекція 11. Українці. Традиційна українська культура

Етноніми. Місце українства. Чинники міграції та виникнення українських діаспор.

Символіка українців (*калина, вишня, писанка, вишиванка, вінок, рушник, регіональні особливості українських вишитих рушників, образно-символічне значення рушника, рослинні символи: каштан, верба, дуб, тополя, барвінок, чорнобривці; тваринні символи: коза, вовк, тур, кінь; птахи - символи: лелека, журавель, ластівка, соловейко*).

Державні символи України: державний Прапор України, державний Герб України, державний Гімн України.

Матеріальна культура українців. Рільництво. Тваринництво. Поселення і житло українців.

Національний костюм. Українське народне вбрання. Система харчування. Українська кухня.

Світоглядні уявлення українців. Свята та обряди українців. Українська сімейна обрядовість: родильні обряди, весільні обряди, поховальні обряди.

Основні поняття теми: етнонім; українець; українство; українська діаспора; символіка українців; державні символи України: державний прапор України, державний герб України, державний гімн України; традиційна українська культура; рільництво; тваринництво; поселення; житло; національний костюм; українське народне вбрання; система харчування; українська кухня; світоглядні уявлення українців; українські свята та обряди; українська сімейна обрядовість; родильні обряди; весільні обряди; поховальні обряди.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 6; 7; 8; 25; 28; 30; 31; 33; 36; 51; 53; 54; 61; 71; 88; 90; 92; III: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 11. Ukrainians. Traditional Ukrainian Culture

Lecture 11. Ukrainians. Traditional Ukrainian Culture

Ethnonyms. Place of Ukrainians. Factors of migration and the emergence of the Ukrainian diasporas.

Ukrainian symbols: viburnum, cherry, pysanka, wreath, towel, regional peculiarities of the Ukrainian embroidered towels, figurative and symbolic significance towel, vegetable symbols: chestnut,

willow, oak, poplar, periwinkle, marigolds; animal symbols: goat, wolf, tour, horse; birds - symbols: stork, crane, swallow, nightingale.

The state symbols of Ukraine. The State Flag of Ukraine, the State Emblem of Ukraine, the State Anthem of Ukraine.

The material culture of Ukrainians. Farming. Animal husbandry. Ukrainian settlements and home.

Ukrainian national costume. Ukrainian folk suits. Ukrainian food system. Ukrainian cuisine.

Ukrainian representations of worldview. Ukrainian celebrations and ceremonies. Ukrainian family ritualism: maternity ceremonies, wedding ceremonies, funeral rites.

The basic concepts of the theme: ethnonym; Ukrainian; Ukrainian diaspora; Ukrainian symbols; state symbols of Ukraine: Ukraine national flag, the national emblem of Ukraine, the national anthem of Ukraine; traditional Ukrainian culture; agriculture; livestock; settlement; home; national costume; Ukrainian national clothes; power supply system; Ukrainian cuisine; Ukrainian representations of worldview; Ukrainian celebrations and ceremonies; Ukrainian family rituals: maternity rituals, wedding ceremonies, funeral rites.

Семінарські заняття 9-10. Українці. Традиційна українська культура. Seminars 9-10. Ukrainians. Traditional Ukrainian Culture.

Програма навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Змістовий модуль 1

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ У ДАВНІЙ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ ПЕРІОДИ / CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN ANCIENT AND MEDIEVAL PERIODS

Тема 1. Українська культура: сутність і витоки. Культура України-Русі доби високого середньовіччя (кінець X – перша половина XIII ст.)

Лекція 1. Українська культура: сутність і витоки. Культура України-Русі доби високого середньовіччя (кінець X – перша половина XIII ст.)

Культура: визначення, види й форми. Джерела і складові. Періодизація розвитку.

Матеріальна і духовна культура східних слов'ян. Релігійні вірування східних слов'ян.

Культурне значення християнізації Русі.

Писемність і літературна традиція. Освіта та наукові знання.

Мистецтво Київської Русі: архітектура, образотворче мистецтво, декоративно-ужиткове мистецтво, музика.

Основні поняття теми: культура, матеріальна і духовна культура; елітарна і масова культура; історико-культурний феномен; ментальність; цивілізація; мистецтво; художній

стиль; культурна епоха; історико-культурний процес; культурний ландшафт; джерела історії культури; періодизація історії української культури; міфологія і релігія давніх слов'ян, християнізація; двовір'я; типи культури: сакральна, світська, міська, сільська, елітарна, масова; освіта; книжність; література, архітектура, образотворче мистецтво, музика.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 3; 23; 25; 46; 63; 68; 81; 82; 95; III: 3; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 1. Ukrainian Culture: Nature and Origins. Culture of Ukraine-Rus' in the time of High Middle Ages (the end of the X – the first half of the XIII centuries)

Lecture 1. Ukrainian Culture: Nature and Origins. Culture of Ukraine-Rus' in the time of High Middle Ages (the end of the X – the first half of the XIII centuries)

Culture: definition, types and forms. Sources and components of Ukrainian culture. The periodization of Ukrainian culture.

Material and spiritual culture of the Eastern Slavs. The religious beliefs of the Eastern Slavs.

Cultural significance of christianization of Rus'.

Writing and literary tradition. Education and scientific knowledge.

The art of Kyivan Rus': architecture, arts and crafts, music.

The basic concepts of the theme: culture, material and spiritual culture, elite and mass culture, historic and cultural phenomenon, mentality; civilization, art, artistic style, cultural epoch, historic and cultural process, cultural landscape, sources of cultural history, periodization of the history of Ukrainian culture, mythology and religion of ancient Slavs; religious beliefs; mythology; Christianization; dual faith; types of culture: sacred, secular, urban, rural, elite, mass; education; bookishness; literature, architecture, art, music.

Семінарське заняття 1. Культура середньовічної України-Русі. Seminar 1. Culture of Medieval Ukraine-Rus'.

Змістовий модуль 2

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ ПІЗНЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА РАННЬО НОВОГО ЧАСУ / CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN THE LATE MIDDLE AGES AND EARLY MODERN PERIOD

Тема 2. Українська культура пізнього середньовіччя (друга половина XIII-XVI ст.) та раннього нового часу (XVII-XVIII ст.)

Лекція 2. Українська культура пізнього середньовіччя (друга половина XIII-XVI ст.) та раннього нового часу (XVII-XVIII ст.)

Загальна характеристика розвитку української культури пізнього середньовіччя.

Розвиток науки й освіти, книжкової справи і літератури, архітектури, образотворчого

мистецтва, іконопису.

Культурне піднесення в Україні XVI-XVIII ст.

Релігійна ситуація в Україні. Берестейська церковна унія. Братства.

Книгодрукування і література. Полемічна література. Освіта. Українська освіта у європейському та російському контексті. Наука. Розвиток мистецтва: архітектура, образотворче мистецтво, музика, театр.

Розвиток психологічних знань на українських землях у XVII-XVIII ст.

Основні поняття теми: занепад візантійської цивілізації; зростання західноєвропейського культурного впливу на Україну-Русь; реформаційний і контрреформаційний рухи; братства; готичне мистецтво; Ренесанс (Відродження); гуманізм. Бароко, Просвітництво, Києво-Могилянська академія.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 2; 15; 16; 17; 18; 21; 24; 25; 29; 44; 48; 50; 52; 74; 83; 85; 89; 95; 96; III: 1; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 2. Ukrainian culture of Late Middle Ages (the second half of the XIII - the XVI centuries) and Early Modern History (XVII - XVIII centuries)

Lecture 2. Ukrainian culture of Late Middle Ages (the second half of the XIII - the XVI centuries) and Early Modern History (XVII - XVIII centuries)

General characteristics of development of Ukrainian culture of the Late Middle Ages.

The development of science and education, book publishing and literature, architecture and fine arts, iconography.

Cultural development in Ukraine in the XVI-XVIII centuries.

The religious situation in Ukraine. Brest Church Union. Brotherhoods.

Book printing and literature. Polemical literature. Education. Ukrainian education in the European and Russian context. Science. The development of architecture, fine arts, music, theater.

The development of psychological knowledge in the Ukrainian lands in XVII-XVIII centuries.

The basic concepts of the theme: the decay of the Byzantine civilization; the growth of the Western cultural influence in Ukraine-Rus'; the Reformation and Counter-Reformation movement; brotherhoods; Gothic art; The Renaissance (Revival); Humanism. Baroque, Enlightenment, Kyiv-Mohyla Academy.

*Семінарське заняття 2. Українська культура раннього нового часу (XVII-XVIII ст.).
Seminar 2. Ukrainian culture of Early Modern History (XVII-XVIII centuries).*

Змістовий модуль 3

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ НОВОГО ЧАСУ / CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN MODERN PERIOD

Тема 3. Розвиток української культури Нового часу

Лекція 3. Розвиток української культури Нового часу

Загальна характеристика розвитку культури на українських землях в XIX ст.

Розвиток культури України в першій половині XIX ст.

Розвиток освіти, науки, природничих наук, гуманітарних наук, мовознавства, історіографія.

Розвиток психологічних знань на українських землях в XIX ст.

Розвиток української літератури. І. Котляревський. Харківський гурток. Т. Шевченко - поет.

Діяльність Наукового товариства ім. Шевченка. Постаті: М. Грушевський. М. Драгоманов.

Розвиток мистецтва, театру, музики, архітектури.

Розвиток образотворчого мистецтва. В. Тропінін. В. Штернберг. Шевченко-художник. І. Айвазовський. А. Куїнджі. «Товариство пересувних художніх виставок». І. Рєпін. М. Пимоненко. С. Васильківський.

Діяльність національних культурних організацій і рухів.

Основні поняття теми: національно-культурне відродження; традиціоналізм; класицизм; романтизм; університети; інтелігенція; салонна культура; національно свідомо інтелігенція; громадівський рух; наукові товариства; позитивізм; реалізм.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 2; 3; 12; 25; 27; 37; 38; 40; 45; 49; 55; 62; 65; 67; 75; 76; 77; 78; 79; 80; 84; III: 1; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 3. Ukrainian culture of Modern History

Lecture 3. Ukrainian culture of Modern History

General characteristics of the cultural development of the Ukrainian lands in the XIX century.

The development of education in the first half of the XIX century.

The development of education, science, natural sciences, humanities, linguistics, historiography.

The development of psychological knowledge in the Ukrainian lands in the XIX century.

The development of Ukrainian literature. I. Kotlyarevsky. Kharkov circle. T. Shevchenko - a poet.

The activities of the Scientific Society Shevchenko Figures: M.Hrushevsky, M. Drahomanov.

The development of art, theater, music and architecture.

The development of fine arts. V.Tropinin V. Sternberg. T. Shevchenko-artist. I.Aivazovsky. A. Kuinji "Society of Traveling Art Exhibitions". I.Repin M. Pimonenko. S. Vasylykivsky

The activities of national cultural organizations and movements.

The basic concepts of the theme: national and cultural revival; traditionalism; classicism; romanticism; universities; intellectuals; salon culture; national conscious of intellectuals; gromadivsky movement; scientific societies; positivism; realism.

Семінарське заняття 3. Розвиток української культури у XIX – на початку XX ст.
Seminar 3. The development of the Ukrainian culture in the XIX – at the beginning of the XX centuries.

Змістовий модуль 4

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ НОВІТНЬОГО ЧАСУ. УКРАЇНЦІ. ТРАДИЦІЙНА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА / CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN CONTEMPORARY PERIOD. UKRAINIANS. TRADITIONAL UKRAINIAN CULTURE

Тема 4. Новітня культура України. Українці. Традиційна українська культура

Лекція 4. Новітня культура України. Українці. Традиційна українська культура
Розвиток української культури у першій половині XX ст.

Українська культура у другій половині XX ст.

Культура незалежної України. Українська культура у контексті світової культури.

Розвиток психології у XX ст.

Етноніми. Місце українства. Чинники міграції та виникнення українських діаспор.

Символіка українців (калина, вишня, писанка, вишиванка, вінок, рушник, регіональні особливості українських вишитих рушників, образно-символічне значення рушника, рослинні символи: каштан, верба, дуб, тополя, барвінок, чорнобривці; тваринні символи: коза, вовк, тур, кінь; птахи - символи: лелека, журавель, ластівка, соловейко).

Державні символи України: державний Прапор України, державний Герб України, державний Гімн України.

Матеріальна культура українців. Рільництво. Тваринництво. Поселення і житло українців.

Національний костюм. Українське народне вбрання. Система харчування. Українська кухня.

Світоглядні уявлення українців. Свята та обряди українців. Українська сімейна обрядовість: родильні обряди, весільні обряди, поховальні обряди.

Основні поняття теми: модернізм; модерн; імпресіонізм; абстрактне мистецтво; футуризм; українізація; «Розстріляне Відродження»; Всеукраїнська академія наук; авангардизм; бойчукісти; «хвильовизм»; соцреалізм; науково-технічна революція;

шістдесятництво; конформізм і нонконформізм (андеграунд); наївне мистецтво; постмодернізм; глобалізація; мультикультуралізм. Етнонім; українець, українство; українська діаспора; символіка українців; державні символи України: державний прапор України, державний герб України, державний гімн України; традиційна українська культура; рільництво; тваринництво; поселення; житло; національний костюм; українське народне вбрання; система харчування; українська кухня; світоглядні уявлення українців; українські свята та обряди; українська сімейна обрядовість.

[I: 1; 2; 3; 4; 5; II: 2; 6; 7; 8; 12; 25; 26; 28; 30; 33; 36; 37; 38; 45; 51; 53; 61; 65; 67; 71; 84; 87; 88; 90; 92; III: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Theme 4. Contemporary Culture of Ukraine. Ukrainians. Traditional Ukrainian Culture

Lecture 4. Contemporary Culture of Ukraine. Ukrainians. Traditional Ukrainian Culture

The development of Ukrainian culture in the first half of the XX century

Ukrainian culture in the second half of the XX century.

Culture of independent Ukraine. Ukrainian culture in the context of world culture.

The development of psychology in the XX century.

Ethnonyms. Place of Ukrainians. Factors of migration and the emergence of the Ukrainian diasporas.

Ukrainian symbols: viburnum, cherry, pysanka, wreath, towel, regional peculiarities of the Ukrainian embroidered towels, figurative and symbolic significance towel, vegetable symbols: chestnut, willow, oak, poplar, periwinkle, marigolds; animal symbols: goat, wolf, tour, horse; birds - symbols: stork, crane, swallow, nightingale.

The state symbols of Ukraine. The State Flag of Ukraine, the State Emblem of Ukraine, the State Anthem of Ukraine.

The material culture of Ukrainians. Farming. Animal husbandry. Ukrainian settlements and home.

Ukrainian national costume. Ukrainian folk suits. Ukrainian food system. Ukrainian cuisine.

Ukrainian representations of worldview. Ukrainian celebrations and ceremonies. Ukrainian family ritualism: maternity ceremonies, wedding ceremonies, funeral rites.

The basic concepts of the theme: Modernism; Modern; impressionism; abstract art; futurism; Ukrainization; "Executed Revival"; All-Ukrainian Academy of Sciences; avant-gardeism; boychukisty; "Hvylovyzm"; Socialist realism; scientific and technological revolution; sixties; conformism and nonconformism (underground); naive art; postmodernism; globalization; multiculturalism. Ethnonym; Ukrainian; Ukrainian diaspora; Ukrainian symbols; state symbols of Ukraine: Ukraine national flag, the national emblem of Ukraine, the national anthem of Ukraine; traditional Ukrainian culture; agriculture; livestock; settlement; home; national costume; Ukrainian national clothes; power supply system; Ukrainian cuisine; Ukrainian representations of worldview; Ukrainian celebrations and ceremonies; Ukrainian family rituals.

Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи		-	26	-	26	-	26	-	26
Разом:			38		38		38		38
Максимальна кількість балів: 152									
Розрахунок коефіцієнта: 152:100 = 1,52									

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання для денної форми навчання

№з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1			
ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ У ДАВНІЙ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ ПЕРІОДИ. ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР УКРАЇНИ / HISTORIC AND CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN ANCIENT AND MEDIEVAL PERIODS. CIVILIZATIONAL DEMENSION OF UKRAINE			
1	Тема 1. Україна: цивілізаційний вимір / Ukraine: civilizational dimension	5	5
2	Тема 2. Давня історія України / Ancient History of Ukraine	5	5
3	Тема 3. Середньовічна історія України / Medieval History of Ukraine	5	5
4	Тема 4. Українська культура: сутність і витоки. Культура України-Русі доби високого середньовіччя (кінець X – перша половина XIII ст.) / Ukrainian Culture: Nature and Origins. Culture of Ukraine-Rus' in the time of High Middle Ages (the end of the X – the first half of the XIII centuries)	5	5
Змістовий модуль 2			
ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ ПІЗНЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА РАННЬО НОВОГО ЧАСУ / HISTORIC AND CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN THE LATE MIDDLE AGES AND EARLY MODERN PERIOD			
5	Тема 5. Ранньомодерна історія України / Early Modern History of Ukraine	5	5
6	Тема 6. Українська культура пізнього середньовіччя (друга половина XIII-XVI ст.) та ранньомодерного часу (XVII-XVIII ст.) / Ukrainian culture of Late Middle Ages (the second half of the XIII - the XVI centuries) and Early Modern History (XVII - XVIII centuries)	10	10
Змістовий модуль 3.			
ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ НОВОГО ТА НОВІТНЬОГО ЧАСУ. УКРАЇНЦІ. ТРАДИЦІЙНА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА			

	/HISTORIC AND CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIANS IN MODERN AND CONTEMPORARY PERIODS. UKRAINIANS. TRADITIONAL UKRAINIAN CULTURE		
8	Тема 7. Нова історія України / Modern History of Ukraine	5	5
	Тема 8. Українська культура нового часу /Ukrainian culture of Modern History	5	5
	Тема 9. Новітня історія та культура України /Contemporary History and Culture of Ukraine	5	5
	Тема 10. Українці. Традиційна українська культура /Ukrainians. Traditional Ukrainian Culture	5	5
	Усього:	55	55

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бали
3	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	0,5 бал

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання для заочної форми навчання

№ п/п	Вид роботи	Бали
1	Створення термінологічного словника основних понять із 4 тем українською мовою за допомогою глосарію	20 балів
2	Виписування тем 4 лекцій, питань та основних понять до них українською та англійською мовами	19 балів
3	Виписування та опрацювання англійських текстів до 4 лекцій та створення англійського словника до всього англійського контенту	20 балів
4	Відвідання 5 музеїв Києва (Музей історії України, Музей Тараса Шевченка, Національний художній музей України, Музей історичних коштовностей України, Музей декоративно-прикладного мистецтва України) та написання вражень – відгуків про відвідування. 5 балів за відгук про відвідування 1 музею.	25 балів
5	Перегляд на вибір двох відео із 4 відео завдань до кожної із 4 лекцій та написання відгуків – вражень у ЕНК	20 балів
Разом:		104 балів

Самостійна робота студентів передбачає цілеспрямований пошук ефективних способів вивчення курсу, свідоме ставлення та послідовність в роботі, вміння використовувати наявну літературу і публікації у періодичних виданнях, планувати власну роботу. Оцінюється самостійна робота у 55 балів.

Формою самостійної роботи студентів денної форми навчання є створення студентами термінологічного словника основних понять із 11 тем українською мовою за допомогою глосарію – 3 модулі – 11 балів.

Частина матеріалу курсу «Українські студії: Історія української культури» викладається і англійською мовою, тому, для закріплення матеріалу викладеного англійською мовою, студенти створюють: 1) *прописують теми лекцій, питання та основні поняття до них українською та англійською мовами* – 3 модулі – 11 балів, 2) *прописують і опрацьовують англійські тексти до кожної лекції та створюють англійський словник за англійськими текстами, темами, питаннями та основними поняттями тем лекцій* – 3 модулі – 11 балів.

Відео завдання до 11 лекцій. Кожна із 11 лекцій курсу має відео завдання. Студенти мають вибрати із запропонованих до кожної лекції два відео, переглянути їх та написати свої враження в ЕНК за визначеним планом: 1) що сподобалось найбільше, 2) що не сподобалось; 3) як матеріал переглянутого відео допоміг поглибити знання із українських студій в цілому. За написані та надіслані на ЕНК два враження за відео завдання до однієї лекції студенти отримують 2 бали. За написані та надіслані враження до 11 лекцій – 22 бали.

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання для денної форми навчання

Форма проведення модульного контролю для студентів денної форми навчання є виконання письмового завдання, спрямованого на формування творчих здібностей, здатності до узагальнень та надання самостійних оцінок подіям та явищам. Максимальна кількість балів за кожну роботу дорівнює 25 балам.

1, 2, 3 модульні контрольні роботи проходять у формі тестів за 1, 2, 3 змістові модулі. Максимальна оцінка за одну модульну контрольну роботу – 25 балів. Тести розміщені у ЕНК. 4 модульна контрольна робота проходить у формі написання відгуків – вражень за відвідування 5 музеїв Києва (Музей історії України, Музей Тараса Шевченка, Музей історичних коштовностей України, Національний художній музей України, Музей декоративно-прикладного мистецтва України). Максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 25 балів. По 5 балів за написання відгуків – вражень за відвідування одного музею. Відгуки - враження надсилаються у ЕНК.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, усний іспит. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- Комп'ютерного контролю: тестові програми.
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Питання до іспиту для денної форми навчання

1. Античність в історії України.
2. Архітектура середньовічної України-Русі.
3. Бароко як культурно-історична епоха: українська специфіка.
4. Внесок у розвиток архітектури українського архітектора Івана Григоровича-Барського.
5. Внесок у розвиток живопису українських художників Володимира Боровиковського, Дмитра Левицького.
6. Внесок у розвиток музики українського композитора Артемія Веделя.
7. Внесок у розвиток музики українського композитора Дмитра Бортнянського.
8. Внесок у розвиток музики українського композитора Максима Березовського.
9. Григорій Сковорода: філософ, поет, педагог.
10. Громадівський рух української інтелігенції другої половини XIX ст. Діячі.
11. Декабристський рух на Україні: повстання Чернігівського полку.
12. Державні символи України.
13. Значення діяльності Бориса Грінченка в історії української культури.
14. Значення діяльності Івана Франка в історії української культури.

15. Значення діяльності Тараса Шевченка в історії української культури.
16. Історико-культурне значення держави Київська Русь.
17. Історико-культурне значення прийняття християнства на Русі.
18. Київ як провідний культурний осередок України в XVII-XVIII ст.
19. Кирило-Мефодіївське товариство: мета, завдання, значення діяльності, діячі.
20. Книгодрукування на українських землях у XVII-XVIII ст.
21. Літописання в середньовічній Україні-Русі як історико-культурний феномен.
22. Місце і роль Києво-Могилянської академії в історії української культури.
23. Народна художниця Катерина Білокур.
24. Національний костюм. Українське народне вбрання.
25. Перші кочівники Північного Причорномор'я: кіммерійці, скіфи, сармати.
26. Політика «українізації» 20-х – початку 30-х рр. XX ст.
27. Причини культурного піднесення в Україні XVI-XVIII ст.
28. Розвиток культури незалежної України.
29. Розвиток української культури у другій половині XIX ст.
30. Розвиток української культури у першій половині XIX ст.
31. Розвиток української культури у XX ст.
32. Розвиток української музики: Микола Лисенко.
33. Розвиток української музики: Петро Ніщинський, Петро Сокальський.
34. Розвиток української музики: Семен Гулак-Артемівський.
35. Світоглядні уявлення українців.
36. Свята та обряди українців.
37. Символіка українців. Найпоширеніші символи.
38. Система харчування українців. Українська кухня.
39. Українська драматургія. Іван Карпенко-Карий.
40. Українська драматургія. Марко Кропивницький.
41. Українська драматургія: Михайло Старицький.
42. Українська освіта: Харківський, Переяславський, Чернігівський колегіуми.
43. Українська тематика в творчості Архипа Куїнджі.
44. Українська тематика в творчості Іллі Рєпіна.
45. Українська барокова архітектура.
46. Українська барокова література.
47. Українська барокова музика.
48. Українська культура у контексті світової культури.
49. Українське національне відродження XIX ст.: сутність, 3 періоди.

50. Українське Просвітництво другої половини XVIII ст.
51. Українське козацтво: походження, розвиток, історична роль.
52. Український театр. Марія Заньковецька.
53. Український театр. Микола .Садовський.
54. Український театр. Панас Саксаганський.
55. Український художник Микола Мурашко.
56. Український художник Микола Пимоненко.
57. Український художник Сергія Васильківський.
58. Український бароковий театр.
59. Цивілізаційна визначеність сучасної України.
60. Язичництво давніх слов'ян. Міфологічні уявлення.

Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Питання до іспиту для заочної форми навчання

1. Архітектура середньовічної України-Русі.
2. Григорій Сковорода: філософ, поет, педагог.
3. Значення діяльності Бориса Грінченка в історії української культури.
4. Значення діяльності Івана Франка в історії української культури.
5. Значення діяльності Тараса Шевченка в історії української культури.
6. Культура незалежної України.
7. Культурне значення прийняття християнства на Русі.
8. Культурне піднесення в Україні XVI-XVIII ст.
9. Місце і роль Києво-Могилянської академії в історії української культури.
10. Модернізм в українській культурі першої третини XX ст. та український постмодернізм.
11. Період бароко як культурно-історична епоха: загальноєвропейський контекст і українська специфіка.
12. Розвиток архітектури, образотворчого мистецтва, іконопису пізнього середньовіччя.
13. Розвиток архітектури, образотворчого мистецтва, музики, театру раннього нового часу.
14. Розвиток книжкової справи і літератури пізнього середньовіччя.
15. Розвиток української культури у XIX ст.

16. Розвиток української освіти раннього нового часу: Києво-Могилянська академія, Харківський, Переяславський, Чернігівський колегіуми.
17. Світоглядні уявлення українців.
18. Свята та обряди українців.
19. Символіка українців. Найпоширеніші символи.
20. Система харчування українців. Українська кухня.
21. Український бароковий живопис.
22. Українська барокова архітектура.
23. Українська барокова література.
24. Українська барокова музика.
25. Українська культура у контексті світової культури.
26. Українська культура у ХХ ст.
27. Українська система харчування та українська кухню.
28. Українське національне відродження ХІХ ст.: характеристика і періодизація.
29. Український бароковий театр.
30. Український національний костюм. Українське народне вбрання.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни для денної форми навчання

Разом: 120 год. З них: лекції (22 год.), семінарські заняття (20 год.), самостійна робота (55 год.), модульний контроль (8 год.), семестровий контроль (15 год.).

Теми	T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	T.11
Змістові модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			
Лекції (теми, бали)	Л.1 (1 б.)	Л.2 (1 б.)	Л.3 (1 б.)	Л.4 (1 б.)	Л.5 (1 б.)	Л.6 (1 б.)	Л.7 (1 б.)	Л.8 (1 б.)	Л.9 (1 б.)	Л.10 (1 б.)	Л.11 (1 б.)
Семінарські заняття (теми, бали)	-	С1. (11 б.)	С2. (11 б.)	С.3 (11 б.)	С.4 (11 б.)	С.5 (11 б.)	С.6 (11 б.)	С.7 (11 б.)	С.8 (11 б.)	С.9 (11 б.)	С.10 (11 б.)

Самостійна робота	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 2 (5 б.)	СР до Т 3 (5 б.)	СР до Т 4 (5 б.)	СР до Т 5 (5 б.)	СР до Т 6 (5 б.)	СР до Т 7 (5 б.)	СР до Т 8 (5 б.)	СР до Т 9 (5 б.)	СР до Т 10 (5 б.)	СР до Т 11 (5 б.)	
Поточний контроль (вид, бали)	МКР 1 (25 балів)				МКР 2 (25 балів)				МКР 3 і 4 (50 балів)			

Навчально-методична картка дисципліни для заочної форми навчання

Разом: 120 год. З них: лекції (8 год.), семінарські заняття (8 год.), самостійна робота (104 год.).

Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4
Змістові модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4
Лекції (теми, бали)	Л.1 (1 б.)	Л. 2 (1 б.)	Л. 3 (1 б.)	Л. 4 (1 б.)
Семінарські заняття (теми, бали)	С.1 (11 б.)	С 2. (11 б.)	С 3 (11 б.)	С.4 (11 б.)
Самостійна робота	СР до Т 1 (26 б.)	СР до Т 2 (26 б.)	СР до Т 3 (26 б.)	СР до Т 4 (26 б.)

8. Рекомендовані джерела

I. Основна література

1. Субтельний О. Україна: Історія / О. Субтельний. Київ, 1993.
2. Історія української культури. Т.1-5. К., 2001-2013.
3. Історія української культури /Іван Крип'якевич (заг.ред.). К., 2002.
4. Попович М.В. Нарис історії культури України. К., 2001.
5. Українська культура: Лекції /Дмитро Антонович (заг.ред.). К., 1993.

II. Додаткова література

1. Археологія України: Курс лекцій /Л.Л. Залізник, О.П. Моця, В.М. Зубар та ін. К., 2005.
2. Барабаш Ю.Я. Вибрані студії. Сковорода. Гоголь. Шевченко. К., 2007.
3. Баран В.Д. Походження українського народу. К., 2002.
4. Брайчевський М.Ю. Походження Русі. К., 1968.
5. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. К., 1988.
6. Віра Манько. Українська народна писанка. Львів: Свічадо, 2008.
7. Воропай П. Звичаї українського народу. К.: Оберіг, 1993. 590 с.

8. Гасюк Е. О. Художнє вишивання. Альбом. Київ: Вища школа, 1984.
  9. Генік-Березовська З. Грані культур. Бароко, романтизм, модернізм. К.: Гелікон, 2000.
  10. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. К., 1994.
  11. Греков Б.Д. Киевская Русь. М., 1953.
  12. Грицак Я.Й. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття. К., 2000.
  13. Гузенков С. Україна в контексті «російської цивілізації» // Історія в школі. 2007. № 10. С. 6-
  14. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації. К., 2005.
  15. Європейське відродження та українська література XIV-XVIII ст. К., 1993.
  16. Жолтовський П.М. Малюнки Києво-Лаврської іконописної майстерні. К., 1982.
  17. Жолтовський П.М. Український живопис XVII-XVIII ст. К., 1978.
  18. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні у XVI-XVIII ст. К., 1983.
  19. Залізник Л. Україна в колі світових цивілізацій. К., 2006.
  20. Залізник Л.Л. Первісна історія України. К., 1999.
  21. Запаско Я. Мистецтво книги на Україні в XVI-XVIII ст. Львів, 1971.
  22. Зубар В.М. Античний світ Північного Причорномор'я. К., 1999.
  23. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Л., 2002.
  24. Ісаєвич Я.Д. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI-XVII ст. К., 1966.
  25. Історія української культури: У 5 т. Т.5:
- Т. 1: Історія культури давнього населення України. К., 2001.
- Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століть. К., 2001.
- Т. 3: Українська культура другої половини XVII–XVIII століть. К., 2003.
- Т. 4, кн. 1: Українська культура першої половини XIX ст. К., 2005.
- Т. 4, Кн. 2: Українська культура XIX століття. К., 2008.
- Т. 5, кн. 1 : Українська культура XX – початку XXI століть. К., 2011.
- Т. 5, кн. 2 : Українська культура XX – початку XXI століть. К., 2011.
- Т. 5, кн. 3 : Культура та розвиток науки і технологій в Україні. К., 2012.
- Т. 5: Українська культура XX – початку XXI століть. Кн. 4: Проблеми функціонування, збереження і розвитку культури в Україні. К., 2013.
26. Історія української літератури XX ст. У двох книгах. /за ред. В. Г. Кичика. К.: Либідь, 1994.
  27. Історія української музики. К., 1989. Т.1, 2, 3.
  28. Кара-Васильєва Т. Українська вишивка. Альбом. К.: Мистецтво, 1993.
  29. Києво-Могилянська академія в іменах. К., 2002.
  30. Китова С. Полотняний літопис України. Черкаси, 2003. 224 с.
  31. Клиновецька З. Страви й напоитки на Україні. Київ-Львів, 1913.

32. Комаров В., Більченко В. Україна у світовому цивілізаційному просторі: деякі дискусійні питання // Історія в школі. 2006. № 6. С. 1-6.
33. Конобродська Валентина. Поліський поховальний і поминальні обряди. Т.1: Етнолінгвістичні студії. Житомир, 2007. 356 с.
34. Кошпель О. А. Україна в контексті світових цивілізацій //Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2002. Вип. 32. Ч.1.
35. Котляр М.Ф. Галицько–Волинська Русь. К., 1998.
36. Кравець О. М. Сімейний побут і звичаї українського народу. К., 1996.
37. Крайній К.К. Історики Києво-Печерської лаври ХІХ - початку ХХ століть. К.: Пульсари, 2000
38. Крижанівський О.П. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3. кн. К., 1994.
39. Кузьменко В. А. На порозі надцивілізації. Львів: Універсум, 1998.164с.
40. Лаврів Петро. Історія південно-східної України. Львів: Слово, 1992.
41. Леп'явко С. Козацькі війни кінця ХVІ ст. в Україні. Чернігів, 1996.
42. Липинський В. Україна на переломі. 1657-1659: Замітки до історії українського державного будівництва в ХVІІ ст. К., 1997.
43. Мадіссон В. В. Сучасна Українська геополітика: навч. посіб. К.: Либідь, 2003.176с.
44. Макаров А. Світло українського бароко. К., 1994.
45. Макачук С. А. Етнографія України. Львів: Світ, 1994.
46. Медынцева А.А. Грамотность в Древней Руси: По памятникам эпиграфики X - первой половины XIII века. М., 2000.
47. Мельничук Ю. О. Семантика українських вишитих рушників// Народне мистецтво. 2004. № 3-4.
48. Микитась В.Л. Давньоукраїнські студенти і професори. К., 1994.
49. Миллер А.И. «Украинский вопрос» в политике властей и русском общественном мнении (вторая половина ХІХ в.). СПб., 2000.
50. Мицько І.А. Острозька слов'яно–греко–латинська академія (1576-1636). К., 1990.
51. Наулко В. І., Артюх Л. Ф., Горленко В. Ф. та ін. Культура і побут населення України. К., 1993.
52. Нічик В.М. Петро Могила в духовній історії України. К., 1997.
53. Обухівський рушник /упор. Ю. К. Домотенко. К.: Задруга, 2005. 28 с.
54. Обычаи, поверия, кухня и напитки Малороссиян. К., 1992.
55. Овсійчук В.А. Класицизм і романтизм в українському мистецтві. К., 2001.
56. Овсійчук В.А. Майстри українського бароко. К., 1991.
57. Оглоблин О. Гетьман Іван Мазепа та його доба. К.; Л.; Нью-Йорк; Париж; Торонто, 2001.
58. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. 2 вид. К., 2000. 358 с.
59. Павленко Ю.В. Глобалізація та її протиріччя // Наука та наукознавство. 2000, № 3. С. 11-23.
60. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. К., 1993.
61. Причепій Є. Причепій Т. Вишивка Східного Поділля. К.: Родовід, 2007. 344 с.
62. Реснт О.П. Україна в імперську добу (ХІХ - початок ХХ ст.). К., 2003.
63. Ричка В.М. Церква Київської Русі (соціальний та етнокультурний аспект). К., 1997.
64. Русина О.В. Україна під татарами і Литвою. К., 1998.
65. Русначенко А. Від імперії – до України. К., 2009.
66. Рыбаков Б.А. Киевская Русь и русские княжества ХІІ-ХІІІ вв. М., 1982.

67. Рябчук М. Від Малоросії до України: парадокси запізнілого націєтворення. К., 2000.
68. Сарабьянов В.Д., Смирнова Э.С. История древнерусской живописи. М., 2007.
69. Сас П.М. Політична культура українського суспільства (кінець XVI - перша половина XVII ст.). К., 1998.
70. Скоблик В.П. Історія України-Руси XI-XVIII ст. у контексті міжцивілізаційних відносин //Український історичний журнал. 1998. №5. С. 16-30.
71. Словник символів / Потапенко О. І., Дмитренко М. К., Потапенко Г. І. К., 1997.
72. Смолій В.А. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.). К., 1999.
73. Смолій В.А. Богдан Хмельницький. К., 2003.
74. Степовик Д.В. Українська графіка XVI-XVIII ст. Еволюція образної системи. К., 1982.
75. Тарасенко О. О. З історії становлення та розвитку історичної освіти в Київському імператорському університеті Св. Володимира (до 175 річчя від дня заснування) //Історична думка, 2010. № 1(2). 59 с.
76. Тарасенко О.О. Спогади Миколи Костомарова (школа істориків [Університету Св. Володимира](#)) //Грані, 2015. №. 11/2 (127). С. 97-102.
77. Тарасенко О.О. Школа істориків Університету Св. Володимира: Микола Іванович Костомаров //Київські історичні студії. 2016. Вип. 1. С. 127-134.
78. Тарасенко Ольга. Професор Володимир Антонович у спогадах учнів // Гілея: науковий вісник, 2015. Том 98. № 7. С. 99-105.
79. Тарасенко О.О. Викладачі школи істориків Університету Св. Володимира у спогадах сучасників (середина 30-х - початк 60-х років XIX ст.) //Емінак: науковий щоквартальник. 2017. 4(20) (Т.1). С. 10-27.
80. Тарасенко Ольга. Становлення та розвиток історичної освіти та науки у Київському університеті у 1834–1884 рр. К.: Логос, 1995. 276 с.
81. Толочко О.П. Київська Русь. К., 1998.
82. Толочко П.П. Кочевые народы степей и Киевская Русь. СПб., 2003.
83. Україна XVII ст.: суспільство, філософія, культура. К., 2005.
84. Українська минувшина. Ілюстративний етнографічний довідник. – К.: Либідь, 1993.
85. Українське бароко: У 2 т. Х., 2004.
86. Українське козацтво: Мала енциклопедія. К.: Генеза, Запоріжжя: Прем'єр, 2002.
87. Український авангард 1910-1930 років: Альбом. К., 1996.
88. Українські страви /упорядник Фік Б.Н. Харків:Світовид, 2002. 256 с.
89. Хижняк З.І. Історія Києво–Могилянської академії. К., 2008.
90. Циганенко В. О., Солових З. Х. Страви із фруктів та овочів. К.: Техніка, 1990. 224с.
91. Шабульдо Ф.М. Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского. К., 1987.
92. Шалімов С. А., Шадура О. А. Сучасна українська кухня / Шалімов С. А., Шадура О. А. 4-те вид., стереотип. К.:Техніка, 1981. 271с., іл.
93. Шкляр Л. Цивілізаційна ідентичність України: особливості становлення та виклики сучасності //Культурно-цивілізаційний простір Європи і Україна: особливості становлення та сучасні тенденції розвитку. К., 2010. С.115-134.
94. Шпорлюк Р. Імперія та нації. З історичного досвіду України, Росії, Польщі та Білорусі. К., 2000.
95. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. К., 2005.
96. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV- до середині XVII століття. Волинь і Центральна Україна. К., 2008.

97.

III. ІНТЕРНЕТ - ДЖЕРЕЛА

1. *Козацтво XV-XXI ст. Історія українського козацтва*
2. *Кобзар*
3. *Сайт історії Києва*
4. *Український одяг XIV - XVIII ст. Костюм Запорізького козацтва*
5. *Відлуння віків*
6. *Музейний простір України*
7. *Музеї світу*
8. *Історична правда*
9. *Громадський просвітницький проект «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт».*